
Csik György:

Krisztus-alapú diakónia

Abstract: Diaconia as a Church welfare work based on the faith in Christ

Diaconia is still important and of great significance in our time. However, today's diaconal ministry can be understood in different ways. It remains based on love of neighbour. The author asks critically about the diaconal ministry of our time, whether it is really a Christ-based ministry, and if not, whether it needs to be corrected, reinterpreted, rebuilt on its old solid foundations, so that this ministry arising from love can keep its real, true form in the future. In the light of this, he will examine the anthropological, Christological, pneumatological, ecclesiological, eschatological and missiological significance of diaconal ministry. It examines the anthropology of the diaconate in the relationship between man and man (based on Genesis 1:27: God created and made man in his own image). The question arises whether in this relationship between man and man is the divine image manifested, moreover, is the healthy connection between body, spirit and soul preserved in their relationship? In diaconal Christology we discover the Christ who gives himself to man in the events of everyday life. We discover the greatest evidence of this in the Gospels, in the ministry of Jesus, especially in his healings. Diaconal pneumatology explores the power and work of the Holy Spirit in the human body. The body, which is in a certain form the temple of the Holy Spirit, is restored to the fullness of creation in the presence of Jesus Christ. It is a power that leads man to conversion, sanctification and healing. It is an important moment in diaconal ecclesiology to examine the way in which Jesus, in his earthly life, led man, through his own actions, towards the kingdom of God. It reveals to us that the church thus formed becomes a community of believers through the person who performs the diaconate and accepts the ministry. Thus the "visible" and the "invisible" church - through the doing of ministry - struggles with the world, while - "triumphing" over the secular. Diaconal eschatology is the story of the "last things". The earthly existence is so burdened. Burdens, tensions and sins make us to wait for the experience of the second coming of Christ as soon as

possible - they make the man to wait for "someone" who can help him to overcome all these earthly torments. But this is still to come. Man lives in doubt - whether he will go to hell or to the right hand of God. However, we know from the Bible (Revelation 21:3-4) that where God Himself is present, there is no more death or mourning, no more wailing or pain. So there is no need for "diakonia", because God makes up for any deficiency. It is therefore obvious to us that the ministry of charity must remain an indispensable part of our life on earth.

Keywords: Church, diakonia, diaconal Christology, diaconal pneumatology, diaconal ecclesiology, diaconal eschatology

Bevezető

A címet sokféle képpen lehet értelmezni. Hangozhat, mint kijelentés, kérdés és felszólítás is. Mindegyiknek más lesz az értelme és a jelentősége. Mindegyik forma egyfajta kritika, sőt mérce alá helyezi magát a diakóniát, így a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház diakóniáját illetve, a protestáns egyházak diakóniai munkáját is.

Először is meg kell válaszolnunk azt a tényt, hogy miért fontos a jelenben a diakóniai munka és miért is fontos látni – sőt tisztán látni – a diakóniai munkát?!

Korunk féligazságai természetszerűleg kihatással vannak az egyházra és így az egyház munkájára, a diakóniára is. A szolgálat átnevezése, illetve a tevékenység közös mérce alá helyezése a szociális munkával, nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a diakóniai munka elveszíti valós lényegét, természetét, sőt értékét is. Marad egyfajta egyházi szolgálat, vagy önkéntesség, humanitárius cselekvés és lassan elvész belőle a „felebaráti szeretet”¹ gyakorlása. Holott minden esetben, ahol a diakónia megvalósul, látni lehet azt az isteni többletet, amivel a diakónia rendelkezik és bír. Erre az isteni többletre szüksége van az embernek és a világának is. Minél jobban elhatalmasodik életünkön a világi hatás, annál inkább szükségünk van a szeretetből fakadó odafigyelésre, segítségre, támogatásra, meghall-

¹ Lk 10,25-37

gatasra. Szükségünk van Isten életünkben való jelenlétének „cselekedetekben való tolmácsolására”.

A fenti értelmezési módokat is vizsgáljuk meg:

1. Ha kijelentő módon értelmezzük: „Krisztus-alapú diakónia”, azt értjük belőle, hogy a mában megvalósuló szeretet-szolgálatnak valóban Krisztus az alapja. Tehát, ismerve a szolgálat lényegét és formáját, kimondhatjuk, hogy az krisztusi lelkülettel történő szolgálat.
2. Ha kérdő mondatban mondjuk: „Krisztus-alapú diakónia?” - megváltozik az értelme az előző kijelentésünknek, mert a mában működő, általunk ismert diakóniai munkának megkérdőjelezzük a Krisztus-alapúságát. Tehát a krisztusi ismervekre nézve egyfajta kritikával illetjük a diakóniát, mert nem találjuk meg, vagy csak kevésbé, a diakóniában azokat a jegeket, jeleket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a diakónia a mában is kifejtse valós hatását és megmutassa valós erejét. Ugyanis ez szükséges ahhoz, hogy a diakónia megszólítsa a világot.
3. Ha pedig felszólító módon mondjuk, akkor ezt azért tesszük, mert szeretnénk, ha az isteni Ige, a krisztusi lelkület nemcsak hirdetett formában, hanem tiszta, őszinte és igaz módon mutakozzon meg a felebarát iránti szolgálatban, a mában és a jövőben is.

Minderre azért is nagy szükség van korunkban, mert egyre gyakrabban tapasztaljuk, hogy a „világ urai”, a Kísértő, egyre nagyobb teret nyer, és egyre inkább megkönyékezi, támadja² magát az embert és környezetét. Így elengedhetetlen, hogy ne használjunk ki minden lehetőséget és módot arra, hogy a mi (egyház és a keresztény világ diakóniája) szolgálatunkon keresztül megvalósuljon a krisztusi lelkület. Így magában a diakóniában is jelen legyen maga Krisztus.

Azért is látom fontosságát a diakónia Krisztus-alapú állandóságának, mert ebben a mai, szüntelen változó világunkban szüksége

² V.ö.: Mik 7,6; Mt 10,21; Mk 13,12.

van az embernek valami állandóra, maradandóra. Egyedül Isten igéje és a Krisztus-alapú diakónia az, ami nem változtatja lényegét. Ami kell, hogy ugyanaz maradjon, nem a szolgálat formájában, hanem a tartalmában.

*„Védelmézzétek a nincstelennek és az árvának a jogát, szolgáltatások igazságát az elesettnek és szűkölködőnek! Mentsétek meg a nincstelent és a szegényt. Ragadjátok ki a bűnösök kezéből!”*³ Isten a gyengéket rábízta az erősökre⁴. Ezzel a felelősséggel kell szembenézni és cselekedni. Ezt hordozza, erről szól a diakónia. Ennek az értelmében a diakónia kell, hogy mint a cselekvő szeretet, mint szolgálat a felebarát iránt álljon előttünk, és mint ennek az alapja, az Istenről szóló beszéd legyen ennek a megnyilvánulásnak a bizonyítéka. Erre irányulnak a következő fejezetek, amelyek a diakóniát antropológiai, krisztológiai, pneumatológiai, eklesiológiai, eszkatológiai, missziológiai momentumaiban vizsgálja.

Talán nem tűnik helyénvalónak a diakónia teológiájáról beszélni, mert a diakónia alatt mást értünk, mert megszoktuk, hogy az Istenről szóló beszéd, Istenről szóló tudomány alapja a Biblia és mi erre alapozunk, ebből merítünk és ez ad új és új felismerést Isten és Jézus csodálatos dolgairól.

Ugyanakkor a diakónia (szeretetből fakadó cselekvés), mint Isten szeretetének a megnyilvánulása és formája, ugyanúgy hordoz olyan ismeretanyagot Istenről, hogy ez forrása lehessen az Istenről szóló beszédnek, tudománynak. Fel kell ismernünk, hogy a diakónia is tárgya lehet az Istenről és az ő Szent Fiáról, Jézus Krisztusról szóló ismeretnek, mert a diakónia, a szeretetszolgálat is felszólít, hogy a cselekvésben⁵ megmutatott isteni szeretetről tegyünk bizonyosságot.

³ Zsolt 82,3-4

⁴ Gal 6,2

⁵ Jak 2,18: *Viszont mondhatja valaki azt is: „Neked hited van, nekem meg cselekedeteim vannak.” Mutasd meg nekem a hitedet cselekedetek nélkül, én is meg fogom neked mutatni cselekedeteim alapján a hitemet.*

Több próbálkozás is volt már előadásokon, konferenciákon⁶, a teológiai irodalom⁷ terén is, hogy megfogalmazzák a diakónia teológiájának fontosságát. Más lesz a megítélésünk, ha a diakóniát nem csak kívülről szemléljük, hanem belemerülünk a szolgálatba, a szeretet megélésébe és formáiba, és innen, belülről tekintünk a világra, mint Isten teremtésére és abban arra a tevékenységre, amelyet maga a Krisztust követés⁸ mutat és megkövetel.

Diakóniai antropológia.

Ezt a kifejezést még nem sokan használták, mert konkrétan „diakóniai antropológia” magyar nyelvterületen, a teológiában, diakóniai szemszögből – tudomásom szerint – még nincs, illetve nincs feldolgozva. A teológiai antropológia magát az embert vizsgálja Isten és az ember viszonyában. Mivel a diakónia tükrében az antropológia nem lett meghatározva, hogy mit is jelenthet az antropológia – embertan – az ember és ember viszonyában.

Isten az embert a saját képmására alkotta⁹. Isten az ember földi életére nézve tehát nemcsak puszta létet, életet, hanem sok mindent mást is adott neki. Sajnos, az ember gyengesége következtében – vagy nevezhetjük inkább önállósága elérése érdekében – az Istentől való függőségét szerette volna elérni. De az Istentől való elszakadás kicsikarása őt bűnbe sodorja. Ez nemcsak Isten és az ember viszonyát rontja meg, hanem az ember és ember viszonyában is negatívan hat.

⁶ A Lutheránus Világszövetség VII. közgyűlése, Budapest, 1984.

⁷ Annegret Reitz-Dinse: *Theologie in der Diakonie*, Hamburg 1998; G. H. Schäfer/Th. Strohm: *Diakonie – biblische Grundlagen und Orientierungen*. Heidelberg 1990; K. Rahner: *Theologische und pastoraltheologische Vorüberlegung*, Freiburg 1964; *Praktische Theologie und kirchliche Sozialarbeit*, Zürich/Köln 1967; H. K. Nielsen: *Diakonie als bibeltheologische Thema*, Leiden/New York/Köln 1994; J. Moltmann: *Diakonie im Horizont des Reiches Gottes*, Neukirchen-Vluyn 1989 (2); J. Moltmann: *Kirche in der Kraft des Geistes*, München 1989 (2); M. Lechner: *Theologie in der Sozialen Arbeit*, München 2000; H. Haslinger: *Handbuch Praktische Theologie*, Band 2, Mainz 2000; A. Jäger: *Diakonie als christliches Unternehmen*, Gütersloh 1993; M. Schibilsky/R. Zitt: *Theologie und Diakonie*, Gütersloh 2004.

⁸ Kempis Tamás: *Imitatio Christi* értelmében.

⁹ 1Móz 1,27

A bűnbeesés előtt az ember el van látva mindennel, amire valójában szüksége van. Isten jelenvalósága kihat az ember léte és közösségi életére is, boldoggá, megelégtülté teszi az embert. Amikor azonban az ember elszakad Istentől, az ember méltósága, büszkesége, öszintesége, az igaz utáni vágya is csorbát szenved. Ez pedig kihat a felebarát és közösség irányába is.

Tehát az Istentől való elkülönülés, függetlenedés szándéka az emberi bűn eredője. Megszűnik az ember „Istenképűsége”. Már csak, mint tükörképet¹⁰ látja önmagát. Ebben a „tükörkép” életben fontos, hogy aki még megmaradt az Isten közeli állapotban, megélje Isten, megélje Krisztus szeretetét a felebaráttal irányában, hogy példát, lehetőséget mutasson fel.

A diakóniai antropológia középpontja, tehát az ember. Isten teremtménye, aki a diakóniában, a szeretetszolgálatban valamilyen formában részt vesz a felebarát irányában, vagy ezt a szolgálatot fogadja.

Kérdezhetnénk, hogy hol kezdődik a szeretet megnyilvánulása tettekben, hol kezdődik a diakónia? Természetes, hogy első gondolatra az irgalmas samaritánus¹¹ története tárul elénk Jézus elbeszéléséből. Én azonban most az ApCsel 6,1-7-re utalnék:

„Azokban a napokban pedig, mivel nőtt a tanítványok száma, a görögül beszélő zsidók zúgolódni kezdtek a héberül beszélők ellen, hogy a naponkénti gondoskodásban elhanyagolják a közülük való özvegyasszonyokat. Ekkor összehívta a tizenkettő a tanítványok egész gyülekezetét, és ezt mondták nekik: Nem helyes az, hogy az Isten ígését elhanyagolva mi szolgáljunk az asztaloknál. Hanem válasszatok ki magatok közül, testvérek, hét férfit, akikről jó bizonyosságot tesznek, akik telve vannak Lélekkel és bölcsességgel, és őket állítsuk be ebbe a munkába, mi pedig megmaradunk az imádkozás és az ige szolgálata mellett. Tetszett ez a beszéd az egész gyülekezetnek, és kiválasztották Istvánt, aki hittel és Szentlélekkel

¹⁰ 1Kor 13,12, 2Kor 3, 18, Jak 1,23

¹¹ Lk 10,25-37

teljes férfi volt, valamint Fülöpöt, Prokhoroszt, Nikánórt, Timónt, Parmenászt és Nikolaoszt, az antiókhiai prozelitát, az apostolok elé állították őket, és miután imádkoztak, rájuk tették kezüket. Az Isten igéje pedig terjedt, és nagyon megnövekedett a tanítványok száma Jeruzsálemben, sőt igen sok pap is engedelmeskedett a hitnek.

Itt olvasható, hogy a megalakulásban levő gyülekezetben megmutatkozik az igény valamilyen hiányosság (esetünkben az özvegyaszonyokkal való törődés elhanyagolása) megszüntetésére, leküzdésére. Valószínű, hogy a „görögül beszélő zsidók” megértették tanítványságuk lényegét, hogy nemcsak az Istenről, Krisztusról szóló beszéd fontos, de a tanítás és magáról az emberről való törődés is létszüksége egy gyülekezeti közösségnek. Bizonyára, hogy volt már valamiféle gondoskodás a szegények és nyomorultak irányában, de mindezen szolgálatok mellett megfeledkeztek az özvegyekről. Számunkra a hangsúly most azon legyen, hogy némelyek figyelme elkerül a még meglévő szolgálati terület felismerése és ebben az irányban történő szolgálat végzése. Ez alapján, mivel a szolgálat az ember irányában történik, meg kell értenünk, el kell fogadnunk, hogy az ember hús-vér ember. Nemcsak a lelki szükségletei kielégítésével kell az Isten által teremtetett mivoltába visszahelyezni az embert, mert a bűn elsodorta, kiragadta őt az Isten közelségből, hanem respektálnunk kell őt – az embert – földi, testi mivoltában is. Az ember számára a testi is fontos helyen van és testi szükségletei hiányában, megszólíthatatlanná válhat lelkileg.

Ne tévedjünk! Soha nem sikerül az embernek visszaállítani az ember egészségét, egész emberi lénye teljességét úgy, ahogyan azt Isten a teremtésben megvalósította. Bármilyen tudás birtokában legyen is az ember, a teremtés titok marad számára. Ezt a titkot nem tudja megfejteni, megváltoztatni. Ebből ered, hogy mi, a szolgálatunkkal, csak segítő szerepet vállalunk a „kérnyszer” elfogadásában.

Ki és mi az ember? Mit kell tennem, hogy megértsem? Mit kell tennem, hogy fizikai létében fellépő szükségek, nyomorúságok ellenére megtartsam Isten közeli állapotában és a vele való kapcsolatában? Mit kell tennem, ha egészsége nem engedi, hogy abban az álla-

potában, amelyben van mégis, legalább lelkiileg teljes életet éljen? Hol vannak a határok, amelyeket nem léphetek át az ő érdekében, ugyanakkor tiszteletben tartsam emberi mivoltát? Mik azok a dolgok, melyek azok a momentumok, amikor szükséges, hogy beavatkozzunk életébe, hogy az Istentől kapott értékeit megtartsa, illetve, ha a másokra, felebarátjára szorul gondozásában, a róla való döntésben, megőrizhessük számára emberi méltóságát?

Ezekre a kérdésekre kell mindig, minden korban aktuálisan keresni a válaszokat. Lényegében ezek a válaszok tartalmilag nem szabad, hogy változzanak. Pusztán a könnyebb megértés érdekében kell aktuálisan, a korhoz megfelelően újra fogalmazni őket. Ugyanakkor ezekkel a kérdésekkel való foglalkozásunkban kell, hogy rádöbbenjünk arra is, hogy melyek azok az új és szükséges területek, ahol még a felebaráti szeretet nem fejt ki kellő képen a hatását és az Isten közeli állapot még elérhetetlen. Itt újra a fentebb említett ApCsel 6,1-7-re utalok, hogy ne hanyagoljunk el olyan szolgálatot, amelyet a krisztusi szeretet ránk bízott. Idézetünk utolsó mondata sokat elmond arról, hogy a szolgálat „átrendezése” után mi történt: Isten ígéje terjedt, a tanítványok száma Jeruzsálemben megnövekedett. Ez a két megjegyzés nagyon elgondolkodtató jelenlegi világi helyzetünkben.

Ahhoz, hogy jobban megértsük az embert, tudnunk kell őt úgy szemlélni, mint egy mindig változó teremtményt, aki bár mindig Isten kegyelmében marad, minden életfázisában folyamatosan változó teremtmény. Ez a változás nemcsak az ő testi állapotát jellemzi, hanem lelkiekben is változik, növekedik, vagy éppen gyengül. Ezért szükséges vele foglalkoznunk a születés előtti időtől, a fogantatás pillanatától, kezdve a gyermek, a fiatal, beteg vagy szenvedélyekkel megkötözött, vagy az aktív korán túl, a meglett és az idős koron át haláláig, hogy megértsük őt az Istenhez közeledés, vagy az Istentől eltávolodás folyamatában. Rá kell döbbernünk, hogy minden életfázisban, bár ugyanaz az egyedi isteni teremtmény marad, testileg, lélekben és szellemileg mindig egy fejlődésen, változásokon keresztülhaladó léttel szembesül. Ebben szükséges megérteni őt, aki valamilyen külső behatás révén, betegség, baleset, vagy pusztán az öregedés fázisai végett, visszamaradást, leépülést él meg. Úgy, mint aki Isten sze-

retetében élve, de mégis valamilyen módon szükségét szenvedő része Isten teremtésének. Vagy valamilyen testi fogyatékossgal bír, vagy a szellemi, a pszichét érintő hiányosság, vagy a másság, vagy bármilyen szellemi problémából adódó betegség hordozója, aki közegében eltér – a mi emberek által meghatározott – átlagunktól, vagy az elfogadhatótól.

Mindezt azonban úgy kell megélnie, hogy az Isten teremtésén – még, ha sokszor úgy tűnik is, hogy „Isten selejtjei” – ne essen csorba. Feltehetjük magunkban a kérdést, hogy miért vannak közöttünk betegek, fogyatékossgal élők, öregek, magatehetetlenek, ágyhoz kötöttek... stb. Minderre pusztán az lehet a válaszunk, amit János evangéliumában olvasunk: „*hogy nyilvánvalóvá legyenek rajta Isten cselekedetei*”¹². Emberileg talán nagyon nehéz elfogadni és megérteni az emberi elesettség, hiányosság, fogyatékossgal bármilyen jelenlétét életünkben. Mégis úgy gondolom, ezek jelenléte életünkben azért fontos, hogy soha ne felejtsük el, hogy mi Istentől függünk minden helyzetünkben. Isten, amikor megteremti az embert, a saját képmására teremti, ami azt is jelenti, hogy egészségessé és kiegyensúlyozottá, minden tekintetben tökéletessé teremti őt. Nemcsak lelkileg teremti őt a saját képmására, hanem – okkal feltételezhetjük, hogy – fizikai állapotában is tökéletessé teszi őt¹³ az életre. Mi a helyzet akkor a gyengékkel, akik igénylik a mi, – a felebarát, vagy a gyülekezet – a közösségtől kapott gondoskodást? Több helyen találunk utalást Pál apostolnál arra, hogy a lélekben erősek hordozzák az erőtlenekek gyengeségeit¹⁴. Sőt, Pál buzdít mindenkit, tudván, hogy ez a szolgálat kimerítő lehet, ne fáradjon bele az, aki a jót cselekszi¹⁵.

Aki Isten kegyelméből, tudatában van annak, hogy mi az, amit egészséges életében neki Isten adott, gyakorolja ezt a kegyelmet azok irányában, akiket közössége vagy a társadalom valamilyen formában megbélyegez, kivet, eltávolít.

¹² Jn 9,3

¹³ 1Móz 1,31

¹⁴ Róm 15,1, Gal 6,2

¹⁵ Gal 6,9-10

Apró bűnnek számít, gondolják sokan, ha füllentünk. Már a fiatal gyermekkorban elkezdődik ez a gyakorlat, amely saját elgondolásunk megvalósulása érdekében, vagy személyünk védelmében (a fenytől félve) történik meg először. Majd ez eszkalálódik olyannyira, hogy már hazugságokat gyártunk, találunk ki az általunk elképzelt dolgok megvalósítása, vagy a megtörténtek megmagyarázása érdekében. Ez főleg saját személyünk értékelése, vagy pedig az anyagiak megszerzésének érdekében történik. Végül eljutunk a gyilkosság megvalósulásáig. Szörnyű ténnyel állunk szemben, mert itt már az ember élete elvételének a bűne valósul meg. Itt is különbséget kell azonban tennünk, hogy milyen okból történik meg ez a bűn. Az egyik ember nem veheti el a másik ember életét. Az életet Isten adta, így csak ő veheti azt vissza. Mégis megtörténik, sőt mindennapos dologgá válik a világban, hogy:

- 1, pusztán anyagiak megszerzése érdekében,
- 2, gazdasági okokból (háborúk), a nyersanyagok, területek megszerzése végett, olcsó munkaerő bebiztosítása végett,
- 3, a gyűlölet megnövekedése miatt (nemzetiségi feszültségek vagy vallásháború),
- 4, véletlennek nevezett eset folytán (autóbaleset, melyben okozója és áldozata lehet az ember),
- 5, felelőtlenség, figyelmetlenség miatt,
- 6, büntetésből, halálbüntetés okán,
- 7, a másik ember megmentése érdekében (pl.: egy terrorista megfékezésénél) elveszik az életet.

Milyen jogon hozza meg valaki ezt a döntését? Felülbírállhatja Isten döntését az ember? Vagy vannak közösségi, társadalmi tényezők, amelyek oda vezethetik az embert, hogy ezt a nehéz döntést – néha rövid idő alatt – meghozza? Egyáltalán van joga az embernek felülbírálnia Istent? A válaszunk egyértelmű: nem! Az ember nem bírálhatja felül Isten döntését! Van azonban a felebarátért, a gyülekezetért, a közösségért, népünkért, nemzetünkért való felelősségvállalásunk, ami rákényszerít minket arra, ha más mód már nincs, hogy azt a személyt, akik Isten törvénye ellen, az ember, vagy a felebarát ellen saját akaratából vét, vagy gonoszat cselekszik, ki lehessen zárni, el

kell távolítani közösségből, hogy az emberileg ártatlan ellen, bármilyen gonoszat elkövessen. Természetesen, ez a felelősség a döntés meghozóját, meghozóit állítja majd Isten ítélő széke elé.

Szólnunk kell a betegséggel, fogyatékoságokkal élő emberről is. Ő is a felebarátom! Isten bennük is feladattal látta el azokat, akik „erősek”. Azok, akik észreveszik ezeket, akik lehajolnak hozzájuk, gondoskodásukkal Jézus példáját követik szolgálatukkal. Mindez azért, hogy szemünk előtt legyen, hogy lássuk Isten teremtésének a teljes spektrumát. Ha egymással közösségben élünk és felelősséggel hordozzuk egymást, családtagot, munkatársat, kollégát, az ápoltat, gondozottat, akkor Istentől kapott feladatunkat töltjük be.

Ha a felebarátot, az embert pusztán a lelki segítségnyújtás szempontjából szemléljük, akkor antropológiai deficitet mutatunk fel. Az ember test, szellem és lélek, így egész. Számomra ebben a hármas megfogalmazásban köszön vissza az isteni Szentháromság megismerése, elfogadása.

1, A *test* megtapasztalása: fázunk, éhezünk, testi szükségleteink vannak. Ha megsérülünk, testünk fájdalmat érez. Fájdalom léphet fel testi betegségek megtapasztalása során. Ugyanaz a test, ha elhasználódik, megszűnik működni. Ennek a testnek azonban szükségleteit is ki kell elégíteniünk. A táplálkozás, pihenés és alvás szükséges a test regenerálódásához. Bármennyire megvetett dolognak is tartjuk és a szegényérzet miatt nem is merünk beszélni róla, sokszor testi szükségleteink okozta kényszer határozza meg testi – lelki jólétünket. Vagy éppen ellenkezőleg, ezek miatt szenvedünk, vagy ezek azok a dolgok, amelyek távol tartanak minket a „normális”, megszokott életritmusunktól, vagy környezetünktől, mert szégyelljük ezek gyakori szükségességét.

2, A *szellem*, pszichénk: ezt nevezem az ismeret tárházának, tudásnak, ami bővíthető, amely részben megszerezhető, szorgalommal növelhető, tehát részben az ember akaratától függ. A szellemi képességeink is behatárolnak minket. Magának az embernek a döntésétől függ, hogy milyen mélyre hatol egy-egy szakismeret, tudomány elsajátításában, megismerésében. Ugyanakkor befolyásolják ezt a társadalom nyújtotta lehetőségeink is.

3, Végezetül a *lélek*: ez az, amit nem lehet fizikailag meghatározni, törvényszerűségekbe foglalni. Minden ember valami egyedit kap Istentől. Ez az, amivel fel tudjuk fogni Isten létét, még, ha az nem bizonyíthatóság elvén működik is. Ez az, ami „szétveti mellkasunk”, – ahogyan mondani szoktuk, – ha szerelmünkre, vagy szeretteinkre gondolunk, vagy ez az, ami „majd megszakad szomorúságában”, ha megtapasztalja szerettünk elvesztését, a gyászt.

Az emberi lélek – gyengeségében, magányában, elesett állapotában – Isten után vágyódik, Istent keresi, és ebben kér segítséget, hogy újra a paradicsomi kötődése, helyes Isten ismerete legyen. Az ember vágyódik a lélek be- és kiteljesedésében. Ugyanakkor a test is vágyódik a szükségletei beteljesedésére. Ebben a beteljesedési küzdelemben van szüksége az embernek felebarátjára, aki segít újra visszatálcálni Istenéhez vagy visszanyerni testi épségét, vagy segít elhordozni a testi akadályoztatás (fogytékosság, betegség) nehézségét.

A testnek át kell mennie minden fájdalomon és kínon, amíg az ember elfogadja önmagát úgy, ahogyan van, betegségével, esetlenségével, gyengeségével és sikereivel, örömeivel és erőivel.¹⁶

Tagadhatatlan, hogy mind a három befolyásolja a létünket, közérzetünket és ugyanakkor egymásra kihatással is vannak. Ha beteg test kihatással van a szellemünkre és a lelkünkre is, kedvetlenek, levertek vagyunk és nincs kedvünk még arra sem, hogy istentiszteleti közösségbe menjünk. (Megj.: „...most hagyjon mindenki békén, mert nem tudok még imádkozni sem...”, „csak azért imádkozok Istenhez, hogy a hitemet ne vegye el...”)

Ha beteg a szellemünk, a pszichénk, még testi fájdalmaink¹⁷ is keletkezhetnek belőle, nem beszélve arról, hogy egy nem tiszta gondolkodást eredményez egy ilyen megbetegedés. Igaz, hogy korunk már nagyon jó minőségű gyógyszerekkel rendelkezik, de ezek sem gyógyítanak, hanem valójában csak „tompítanak” a szimptómák megjele-

¹⁶ Lüdke, Frank: Diakonische Evangelisation, Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 2003, 224-243.o

¹⁷ Pszichoszomatikus – az elme és a test okozta – megbetegedések, amelyeknek gyakran nincs semmilyen testi oka, indoka. Mindmáig nem tisztázott a megbetegedések összefüggése a szellemi, lelki problémákkal.

nésekor. Istenben hívő embereknel sok esetben a „lelki” is túlértékelődik és mindent a hiten keresztül közelít meg, vagy éppen ellenkezőleg, betegségét hite csődjének véli és gyakran hallani sem akar Istentől.

Ha beteg a lélek, az is kihatással van a testre és a szellemre, mert az ember sokkal könnyebben hajlandó a bűn útjára lépni, ami a kárhozatba, az ember „elvesztésébe” torkollik. Profánul szólva, minden kísértésnek kiteszi magát az ember. Éppen ezért fontos megtapasztalást ad Jézus Krisztus közeledése az emberhez. Ő észreveszi a felebarátban a lélek, a test és a szellem sérülését, hiányosságát és minden esetben úgy fordul a felebaráthoz, hogy annak terhet levegye válláról a vele való találkozásban¹⁸, hogy őt visszahelyezze emberi méltóságában Isten elé.

Diakóniai krisztológia

A diakóniai krisztológia, úgymint a teológiában a krisztológia, magát Jézus Krisztust állítja a középpontba és az Ő – emberért történő – váltságművét vizsgálja a Krisztust követő ember és a szeretetszolgálat, a diakónia szemszögéből. Mondhatjuk tehát, hogy a szeretetszolgálat, a diakónia Krisztus szeretetének a cselekedetekben való megvalósítása a felebarát¹⁹ irányában. Még akkor is, ha maga Jézus soha nem nevezi annak.

Az evangéliumokban minden „felebaráttal való találkozásban” érezhető, hogy bár elsősorban a tanítás – az Istentől szóló beszéd – volt Jézus feladata, de soha nem feledkezett meg az ember testi kínjának megszüntetéséről, vagy anyhításáról sem. Mit foglalhat az „erőtlenység”, a „megszállottság” magába? Mindazt, amivel az ember a környezetében nem tud egyensúlyba kerülni. Mindazt, ami az embert a teremtés tisztaságától eltávolítja. Mindazt, ami nem képes őt a kísértés bűvköréből kiszabadítani és ez által hajlamos bűnt elkövetni. Csak úgy tud az ember Isten törvénye szerint élni, ha lelke nincs megkötözve. Csak akkor „szabad” az Istennel való közösségre az em-

¹⁸ Mt 4,19; Jn 5,14; 8,11.

¹⁹ Lk 10,25-37

ber, ha magát Jézus Krisztust veszi példaképül életéhez. Nem befolyásolja kapcsolatában sem a megkötözöttség, sem testi betegsége, sem a szellemi/lelki teher, ami a kísértéseknek nagyobb teret ad az ember mindennapi életében, mint az Istennel való közösség. Ezen segít Jézus jelenlétével, tanításával, gyógyításával. Ebben van a diakónia nagy feszültsége is. Ha Krisztust hirdeti munkája, cselekvése által, akkor az embernek éreznie kell a testi kín enyhítése mellett a lélek felszabadulását is.

Így egyértelművé válik, hogy a diakónia azért krisztológiai, mert azt Jézus magát adja a mindennapokban az embernek. Azonban a jobb megértés okán meg kell vizsgálnunk azokat a momentumokat Jézus szolgálatában, amelyek az ember érdekében történtek.

Tekintsünk meg tehát néhány példát Jézus működéséből, a teljesség igénye nélkül:

Máténál:

Az első legfontosabb szolgálata, amelyet tanítással kezd: „Térjetelek meg, mert elközelített a mennyek országa.” Mt 4,17b.

„...bejárta egész Galileát, ... hirdette a mennyek országának evangéliumát, és gyógyított mindenféle betegséget és erőtleniséget a nép körében.” Mt 4,23.

„...és hozzá vitték a sokféle betegségtől és kintől gyötört szenvedőket, a megszállottakat, holdkórosokat és bénákat, és meggyógyította őket.” Mt 4,24.,

Jézus meggyógyítja:

a leprást: Mt 8,1-4.,

a kapernaumi százados szolgáját: Mt 8,5-13 (meggyógyul a szolga még abban az órában), meggyógyítja Péter anyósát: 8,14-15.,

sok beteget meggyógyít: 8,16-17.,

meggyógyítja a két gadarai megszállottat: 8,28-32.,

meggyógyítja a bénát: 9,1-8.,

a vérfolyásos asszonyt: 9,18-26.,

a két vakot: 9,27-31.,

a megszállott némát: 9,32-34.,

meggyógyítja a sorvadt kezűt szombaton: 12,9-21.

Ugyanakkor Jézus a tanítás mellett fontosnak tartja az ember testi szükségleteit is:

az ötezer ember megvendéglése: 14,13-21.,

a négyezer megvendéglése: 15,29-39.

számtalan beteget meggyógyít: 14,34-36 (csak megérintették és meggyógyultak),

a kánaáni asszony leányát: 15,21-28.,

a holdkóros fiút: 17,14-21.,

a két jerikói vak meggyógyítása: 20,29-34.,

Jeruzsálembe való bevonulása után már csak tanításról, példázatokról ad számot Máté. Gyógyításról már nem hallunk.

Márknál:

Jézus megkeresztelése és megkísértése után elhívja tanítványait és a kapernaumi zsinagógában való tanítása után tisztátalan lelkeket űz ki egy megszállott emberből 1,21-28. (paralel Lk 4,31-37) majd meggyógyítja Péter anyósát: 1,29-31 (Mt 8,14-15, Lk 4,38-39).

Jézus sok beteget gyógyít: 1,32-34 (Mt 8,16-17)

ezek után pedig egy leprást gyógyít meg: 1,40-45 (Mt 8,1-4).

Jézus meggyógyít egy bénát: 2,1-12 (Mt 9,1-8, Lk 5,17-26),

szombati napon gyógyít meg egy sorvadts kezű embert: 3,1-5 (Mt 12,9-14, Lk 6,6-11),

Jézus újra sok beteget gyógyít: 3,7-12 (Mt 4,23-25, Lk 6,17-19),

majd meggyógyítja a gadarai megszállottat: 5,1-20 (Mt 8,28-34, Lk 8,26-39).

Majd következik Jairus leányának a feltámasztása és közben a vérfolyásos asszonnyal való találkozása és meggyógyítása: 5,21-43 (Mt 9,18-26, Lk 8,40-56)

A Názáretbe való visszatérése után szombaton tanítani kezd a zsinagógában, de hatalmas ellenállással, meg nem értéssel találkozik, mert itt ismerik az ő származását és családját. „Nem is tudott itt egyetlen csodát sem tenni azon kívül, hogy néhány beteget – kezét rájuk tévén – meggyógyított” Mk. 6. 5

Majd az ötezer ember megvendégléséről olvasunk: 6,30-44.,

Jézus sok beteget meggyógyít, úgy, hogy a betegek, akik kérték, csak a ruhája szélét is megérinthessék: 6,53-56.

A pogány asszony tisztátalan lélekkel megszállott leányának a meggyógyítása következik: 7,24-30., majd

a süketnéma meggyógyítása: 7,31-37 – „... milyen jó mindaz, amit tesz!”

Ez után következik a négyezer ember megvendéglése: 8,1-10.,

a betsaidai vak meggyógyítása: 8,22-26.,

a néma lélek kiűzése: 9,14-29.

Nem gyógyítás, de meg kell említenünk a gyermekek megáldását: 10,13-16.

A vak Bartimeus meggyógyítása: 10,46-52 az utolsó személyes gyógyítás.

Lukácsnál:

Jézus megkísértése után Kapernaumban tisztátalan lelkeket űz ki: 4,31-37 majd utána meggyógyítja Péter anyósát: 4,38-39.

Ezután sok, különféle betegségekben szenvedő beteget gyógyít: 4,40-44.,

Meggyógyít egy leprást: 5,12-16, és

meggyógyít egy bénát 5,17-26.(„... csodálatos dolgokat láttunk ma!”), szombat napon gyógyít a zsinagógában 6,6-11. (Mt 12,9-14, Mk 3,1-6).

Szinte észrevétlenül tudósít minket Lukács arról, hogy Jézus tanítása után sokakat meggyógyít, „akiket tisztátalan lelkek gyötörtek”: 6,18-19 (Mt 4,24-25, Mk 3,7-12).

Meggyógyítja a kapernaumi százados szolgáját: 7,1-17 (Mt 8,5-13),

Jézus meggyógyítja a gadarai megszállottat: 8,26-39 (Mt 8,28-34, Mk 5,1-20), majd ez után következik Jairus leányának a feltámasztása: 8,40-56 (Mt 9,18-26, Mk 5,21-43).

Az ötezer ember megvendéglése: 9,12-17 (Mt 14,13-21, Mk 6,34-44, Jn 6,1-15) és a megszállott fiú meggyógyítása: 9,37-43 (Mt 17,14-21, Mk 9,17-29).

Szintén nem gyógyítás, de tanítás a befogadásról: 9,46-48 (Mt 18,1-5, Mk 9,33-37).

Jézus tanítása a felebarát felismeréséről az irgalmas samaritanus példáján keresztül: 10,25-37.

Szintén nem gyógyítás, de a szolgálattal kapcsolatos Mária és Márta története: 10,38-42.

Majd Jézus meggyógyít egy 18 éve meggörnyedt özvegyasszonyt: 13,10-17.,

Jézus meggyógyít egy vízkórost: 14,1-6. – mindkettőt szombat napon teszi a zsinagógában.

Szintén nem gyógyítás, de a visszafogadás, befogadás nagy példája a tékozló fiú példázata: 15,11-32.

Ez után következik a tíz leprás meggyógyítása: 17,11-19., majd megáldja a gyermekeket: 18,15-17 (Mt 19,13-15, Mk 10,13-16) s ez után következik

a jerikói vak meggyógyítása: 18,35-43 (Mt 20,29-34, Mk 10,46-52).

Jánosnál:

A kánai menyegző: 2,1-11 (bár semmi köze egy, vagy több személy gyógyításához, mégis fontos momentum abban a vonatkozásban, hogy egy közösség jóléte-, a kellemesebb közeg megteremtése-, a hiány kiküszöbölése-, a szégyen felszámolása megvalósuljon).

A kapernaumi tisztviselő gyerekének a meggyógyítása: 4,46-54.,

a Betesda tavánál szombati gyógyítás: 5,1-15.,

az ötezer ember meggyógyítása: 6,1-13 (Mt 14,13-21, Mk 6,32-44, Lk 9,10-17),

a vakon született ember szombat napon való meggyógyítása: 9,1-12.,

Lázár feltámasztása: 11,1-44.

Nem gyógyítás, de a szolgálatra való készség formája – lelkiisége: 13,1-11, mikor megmossa tanítványai lábát.

Szintén nem gyógyítás, de a testi szükségletek magadásának a momentuma is megjelenik a nagy halfogásban: 21,1-13.

Ha nem csupán a történésekre tekintünk, akkor észrevehető, hogy Jézus számára fontos, hogy a teremtésben elnyert, a bűnesetben elvesztett „jó létet” visszaadja az embernek. Fontos számára, hogy az ember visszanyerje, újra megízlelje a „teremtés teljességét”. Jézus számára a szeretet megnyilvánulása nem munka, hanem egyfajta Istent

tisztelet, hogy az embert visszahelyezze Isten elé úgy, amivé Isten az embert teremtette. A beteg, a nyomorékon, a szenvedőn, a gyászolón segíteni azt jelenti, hogy ezek által Isten országa épül, megvalósul. Ezek a krisztológiai jelek kell, hogy visszatükröződjenek korunk szeretet – szolgálatában is.

Diakóniai pneumatológia

Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv 2. és 3. része mutatja meg számunkra a Lélek munkáját az emberi testen. Azt, hogy a Szentlélek nemcsak a bűnös ember lelkét képes megszabadítani, hanem bizonyítja ez a rész azt is, hogy magán a testi nyomorúságon is képes segíteni. A Szentlélek ereje ki tudja az embert emelni abból az elesett, nyomorult állapotából, amelybe saját hibájából, vagy azon kívül került. Péter felszólítja a sántát és azt mondja neki: „...a názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel, és járj!”²⁰ A Szentlélek erejére bizonyíték az, hogy miután Péter jobb kezével felsegítette a sántát, „megerősödött lába és bokája” olyannyira, hogy az „felugrott, talpra állt és járt”. Sőt, bement velük a templomba is és ugrándozott, „dicsérte Istent”²¹. „Látta őt az egész nép, amint járkál, és dicséri az Istent.”²²

Péter apostol bizonyágtételében meg is magyarázza azt, hogy ez a gyógyulás hogyan történhetett meg: „Az ő nevébe vetett hitért erősítette meg Jézus neve ezt az embert, akit itt láttok és ismertek, és a tőle való hit adta vissza neki a teljes egészségét mindnyájatok szeme láttára.”²³ Tehát a Szentlélek ereje, amely Jézus Krisztus nevén keresztül is hat, képes visszaadni az ember lelki egészségét, sőt teste gyengeségeit is gyógyítja.

A Szentlélek munkája

Lukács evangéliumában olvasható²⁴, hogy a sokaság követi Jézust, mert hallani szeretnék tanítását. De ugyanakkor, akik a tisztátalan

²⁰ ApCsel 3,6

²¹ ApCsel 3,8

²² ApCsel 3,9

²³ ApCsel 6,16

²⁴ Lk 6,18-19

lelektől szenvednek, meggyógyulnak, mert „erő áradt ki belőle. És mindenkit meggyógyított”. Ebben újra bizonyítékot találunk arra nézve, hogy ez a gyógyulás is csak a Szentlélek erejével – amit Jézus közvetít – történhetett meg.

Jézus Názáretben tanít a zsinagógában²⁵ és olvassa Ézsaiás próféta könyvét²⁶. Jézus a 21. vers utolsó mondatával – „Ma teljesedett be ez az írás a fületek hallatára.” – megerősíti, hogy ez az ige róla szól. Ő az, akin keresztül az isteni ige valósággá válik²⁷. Ezt azonban csak az érti meg, aki hisz Jézus Krisztusban. Ezekben lakozik és ezekben működik a Szentlélek²⁸, mégpedig úgy, mint a Szentlélek templomában. Ebből a meghatározásból kitűnik, hogy a Lélek mellett milyen fontossággal bír a test is.

Csak a Szentlélek munkáján keresztül érti meg az ember, hogy mit jelent Jézus Krisztus halála és váltsága az ember számára. A pünkösti történetek tehát csak kezdete Jézus megbízatása beteljesedésének (azon keresztül, amit Jézus a tanítványainak, a népnek, egész Izráelnek tanított: „Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek...” (ApCsel 1,8). Ebből a felszólításból kitűnik az is, illetve meg van határozva az a tér is, ahol a tanítványok a Szentlélek segítségével működnek. A Szentlélek van jelen azokban, akik Jézus Krisztusban hisznek.

A Szentlélek isteni „személy”, amely bennünk és rajtunk keresztül cselekszik. Olyan hatalom, amely az embert megtérésre, megszentelésre és gyógyulásra is vezeti. Megnyitja az ember előtt Isten igéjét és a hívők közösségének a megvalósulását segíti elő és tartja meg, vezeti a gyülekezetben. Az ő működésén keresztül (nevelés, tanítás, példa,) segíti elő a növekedést a hívő emberben. „Ahol a Szentléleknek teret nyitunk, ott minden ember számára egy közösség alakul, s ez

²⁵ Lk 4,16-21

²⁶ Ézs 61,1-2.

²⁷ Jn 1,9; 1,14.

²⁸ 1Kor 6,19: „Vagy nem tudjátok, hogy testetek a bennetek levő Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok”

még nagyobb erővel hat majd környezetünkre és a társadalomra”²⁹ – mondja Lüdke. Ez a Szentlélek az, aki képes erejével a lelki erőtelent, a beteget, a fogyatékos, az elesettet, nyomorultat, a gyászolót testileg – lelkileg meggyógyítani.

Így kimondhatjuk, hogy a diakónia elengedhetetlen erőforrása az Istentől kapott Szentlélek. Ezt az erőforrást a diakónia ma sem hanyagolhatja el és nem is pótolhatja semmilyen emberi tudománnyal, mert semmi más nem helyettesítheti ezt az erőt.

Diakóniai ekleziológia

A diakóniai ekleziológia az egyház számára azért fontos, mert ebben az egyház megéli, hogy a diakónia kitől veszi a példát. A példa az a Krisztus, aki életében mindent megtesz annak érdekében, hogy a hívők közössége gyülekezetté alakuljon és ebben is megmutatkozzon Isten jelenvalósága és dicsősége. Sőt az a Krisztus, aki második eljövetelekor majd számon kéri az övéitől, hogy mit cselekedtek³⁰ és hogyan gazdálkodtak „talentumaikkal”? Jézus földi életében nemcsak elmondta, hogy mit tegyenek az Őt követők, hogy hogyan közelítsenek Isten országa felé, hanem saját tettein keresztül vezette őket. A gyülekezet, a hívők közössége, szentek közösségévé alakul át:

- 1, a diakóniát végzőkben és
- 2, a szolgálatot elfogadókban.

Ez által az Istentől elszakadtak visszakerülnek ebbe a szent közösségbe. Itt elsősorban a szeretetből fakadó felelősségvállalását szeretném kiemelni a felebarát iránt. Azt, ami a „felebarát” vagy „ellenség” irányában történő segítségnyújtást, támogatást és megerősítést is jelenti (Jak 5. – imádkozni a felebarátért).

Az Egyháznak tudatosítania kell, hogy a világban él. Nemcsak a modern vívmányok használatával, hanem újszerű módon átadva a lelki tartalmat, fontos ezt a „szolgálatot” is megélni, megmutatni. Erre hivatott a diakónia, hogy a modern ember, modern kínjain, lelki

²⁹ Lüdke, Frank: Diakonische Evangelisation, Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 2003, 224-243.o

³⁰ Mt 25,31-46.

nyomorúságain, hiányosságain és elesettségén, modern módon, szóval és tettel, de ugyanakkor krisztusi lelkülettel segíteni tudjon.

Az Apostolok Cselekedetei 6,1-6 arra is rávezet minket, hogy a gyülekezetnek észre kell vennie az új szükséghelyzeteket. Meg kell tanulnia kezelni ezeket olyan formában, hogy az Ige hirdetése mellett ne kerüljön háttérbe a közösség, a gyülekezet.

Az egyház azok közössége, akik elfogadták Jézus Krisztust és vágnak a vele és a felebaráttal való közösségre. Az ApCsel 2,45-46-ban³¹ már megfigyelhető, hogy a gyülekezet hitből fakadó cselekvésben mutatja fel a Jézus Krisztus követésének a jeleit. Olyat cselekednek, amely dolog új volt abban a korban. Új volt, hogy ilyen intenzíven: nap, mint nap, felvállalják egymás nyomorúságát és örömeit is. Ez a közösség azonban azt eredményezi, hogy könnyebb számukra elhordozni az élet terheit. Ha gondjaimat megosztom Jézussal és felebaráttommal, élhetőbbé válik környezetem is.

Az egyház definíciója és állásfoglalása a klasszikus reformátori megfogalmazás szerint: „minden időben egy szent, keresztyén egyház van és marad, mely a hívők közösségét gyűjti egybe, ahol az evangélium tisztán hirdettetik és a szent sákrámentumok az Evangélium tanítása szerint osztatnak ki”³². Ezt az „igaz hitben megegyező, örök életre kiválasztott gyülekezetet”³³, amelyet Jézus oltalmaz és megtart, elsősorban ezt használja fel a diakónia szolgálati felületként. Ebben a közösségben látható módon Isten dicsőségére működik.

Fontos, hogy tisztán lássuk magát az egyházat is. Ebben segít Kálvin útbaigazítása is. Kálvin az Intitúciójában kifejti, hogy az életet szemlélve a látható: ECCLESIA VISIBILIS és a láthatatlan: ECC-

³¹ Vagyonukat és javaikat eladták, szétosztották mindenkinek: ahogyan éppen szükség volt rá. Mindennap állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, és amikor házanként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben;

³² Confessio Augustana

³³ A Heidelbergi Káté, Kálvin J. Kiadó, Budapest 2013, 54. Kérdése: Mit hiszel az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról?

LESIA INVISIBILIS³⁴ egyház képe kell, hogy előttünk legyen. Ebből a kettőből adódik az egyetemes: ECCLESIA UNIVERSALIS³⁵, amely az ige és a sákrámentumok szerint van strukturálva. Amíg ez a földi egyház létezik, lesz benne minden rossz és jó, szenvedés és öröm. Ezzel pedig szembenéz, illetve harcol az ECCLESIA MILITANS. Az ECCLESIA TRIUMPHANS³⁶ pedig megmutatja, hogy az egyház győzni tud a földi felett. Az egyház győzedelmeskedik az ige hirdetésében, a sákrámentumokkal való élésben, a tanításban és a szeretet cselekedetekben való megélésében.

Ebből következik, hogy minden időben szükség lesz a diakóniára, mert cselekvésével visszahelyezi az embert Teremtője elé, mert ez hivatott enyhíteni, illetve igyekszik megszüntetni a földön az emberi kirekesztést, a lelki megterhelődést és lelki-testi kínokat. Olykor ez sikerül, néha azonban nem. De a közösség, a gyülekezet akkor erősödik, ha minden szinten, minden formában megtörténik az a szolgálat, amely egy gyülekezet életben maradásához, erősödéséhez elengedhetetlen. Az emberek akkor érzik jól magukat egy gyülekezetben, ha ezt az összetartó erőt érzik. Ha ez az erő, amelyet a Szentlélek még inkább megerősít, jelen van. Akkor egy növekvő, erősödő gyülekezetről beszélhetünk, mely Isten ígéjének a hirdetése által, a Szentlélek erejének a működése által Krisztust követő, hitét megélő gyülekezeté, „szentek közösségévé”³⁷ alakítja a hívők közösségét. Ebbe a szüntelen küzdelembe szól bele a Szentlélek munkája³⁸ is.

Barth Károly mondja: Isten az Egyházat felépíti³⁹, kiküldi⁴⁰, missziós feladattal látja el: „Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében...”⁴¹ Tehát minden népet és ebben benne van a

³⁴ Kálvin J.: A keresztyén vallás rendszere IV. 1.7-9., Ref. Főiskolai Nyomda, Pápa 1909.

³⁵ U.o.

³⁶ U.o.

³⁷ A Heidelbergi Káté, Kálvin J. Kiadó, Budapest 2013, 55. Kérdése: Mit értesz a „szentek közösségén”?

³⁸ ApCsel 2,37-47.

³⁹ KD IV/2, 67.§

⁴⁰ KD IV/3.2, 72.§

⁴¹ Mt 28,19

diakóniának egyik fontos része, a misszió is. Egy olyan keresztyéni életstílus, melyben – az egyházban élő egyén – felemeli szavát minden szűkölködő, szenvedő érdekében.

Az Apostolok Cselekedetei 6,1-6 szól az egyház azon küldetéséről, amely az egyháztest tagjaival együtt a testi szükségletekkel is kell, hogy törődjön. A testi javakkal való törődés nemcsak az úrvacsorában, vagy az öteztetek megvendégelésében, hanem a szükségét szenvedettek, a nyomorúságban élők, a kitaszítottak, az elesettek szükségleteivel is kell, hogy törődjön. Tudatában kell lennünk azonban azzal is, hogy amikor ezeknek a testi szükségleteknek a kielégítésével foglalkozunk, akkor ezt nemcsak a testivel tesszük, hanem a lelkiekkel is.

A diakónia tehát helye és módja az üdvösség láthatóvá tételében és megvalósulásában, ennek folyamatában és módjában (formájában) is. A diakónia egy lehetőség az Isten ismeretére. Isten igéjének a hirdetése tettekben, ez által a cselekedetekben való ige hirdetése! Mert ahogyan a keresztesítésnél a víz a kegyelem jele, ahogy az úrvacsorában a kenyér és a bor a kegyelem jele, úgy az életben a szeretetszolgálat, a diakónia is a kegyelem jele marad. Aki nem fogadja el az Atyát, a Fiút, a Szentlelket, megkérdőjelezi hitét. Így a hit nélküli diakónia csak „szociális munka”⁴² marad, amely lehet színvonalas, átgondolt, bár nem ad annyi szeretetet, mint az Isten szeretete által kifejtett diakónia. Hiányzik belőle az isteni többlet.

Az egyház betölti feladatát

Tehát a látható egyházhoz nemcsak a gyülekezet tartozik, hanem maga a cselekvés, a felebarát felé való fordulás is. Egy élő egyházban láthatóakká kell válniuk a jelek. Isten a cselekvést a gyülekezetre testálja. Ebből következik az is, hogy a megélt, illetve a cselekedetkévé változtatott hit is ide tartozik. Ebben a cselekvésben, a diakóniában Isten vállal részt a Szentlélek erejével. Az „élő vízhez” való hívás, Isten igéjének a hirdetése megtörténik. Ugyanakkor végzi feladatát a természetes földi szükségletek megadásában is: ha elveszti az egészségét,

⁴² A szociális munka alatt itt a hit nélküli munkát értem és semmi esetre sem degradálok le, mert a szociális munka is lehet minőséges, az ember megelégedtségére és megelégedettségére.

pótolni, vagy megtanítani a hiányt elfogadni, ezzel élni. Ha kirekeszti a világ, új lehetőséget nyújtani a befogadás, elfogadás valamelyik formájában. Tehát az egyház diakóniai szolgálatában igyekszik eleget tenni a jézusi felszólításnak: „Aki pedig csak egyetlen pohár friss vizet ad inni egynek e kicsinyek közül...”⁴³

Diakóniai eszkatológia

Az eszkatológia az „utolsó dolgok” történéseit tárja elénk, amikor az általunk ismert világ vége kezdetét veszi. Tehát az eszkatológia a világ végéről szóló tanítást foglalja magába. Az embert mindig is foglalkoztatta a világ befejeződése. Ezt kell, hogy a diakónia szemszögéből is megvizsgáljuk. „Az ember ebben a földi létében várja Krisztus második eljövételét. Miért? Mert nemcsak a lélek teljeseedik be Istenben, hanem a test is megszabadul minden földi megkötözöttségtől, betegségtől, szenvedéstől. Itt van azonban a krízis, amely időről időre megerősödik. Hiszen az ember várja a parúziát és az mégsem történik meg. Nem következik be, amikor az ember azt hite legmélyéről várja. (1Kor 3,15.)”⁴⁴

Minden korban foglalkoztatta az embert, hogy mindaz, amit mi ismerünk a bűn elterjedése, megsokasodásának hatására, hogyan fejeződik be? Mikor fog Isten mindenre „állj”-t mondani? Minket elsősorban nem is az kell, hogy foglalkoztasson, amit a tudósok egyre nagyobb intenzitással jósolnak, hogy a világűrben mikor érkezik egy hatalmas aszteroida, amely elpusztíthatja földünket, vagy kitörölhet minden élőlényt, organizmust a föld felszínéről. A keresztyének számára sokkal fontosabb az a tudat, az a váradalom, hogy az új kezdet, ami természetesen a réGINEK az elmúlása után kezdődik, egy örökké tartó királyság lesz, amelyben nem a földi törvényszerűségek uralkodnak, hanem újra az isteni kerül hatalomra⁴⁵. Előtte azonban bekövetkeznek – az apokaliptikus irodalom szerinti – háborúk, éhín-

⁴³ Mt 10,42a

⁴⁴ Lüdke, Frank: *Diakonische Evangelisation*, Kohhammer GmbH, Stuttgart 2003, 224-243.o

⁴⁵ V.ö.: Dán 7

ség, katasztrófák⁴⁶. Az újszövetségi gondolkodásban sem tűnik el ez a látás.

Felfoghatjuk azonban a „világ végét” egy nagyon személyes vég bekövetkeztében is, amikor az ember a saját halálával kénytelen szembenézni. A haldokló szemszögéből ez a saját világa végét jelenti. A haldokló sok esetben már nem törődik a tágabb világgal. Az országok konfliktushelyzetei, a világbéke, vagy a világ szennyezése, vagy az adó emelése vajmi keveset érdekli a földi élettől búcsúzót. Azonban sokkal jobban foglalkoztatja az, hogy mi lesz az ő halála után az ő lelkével? Találkozik-e elhunyt szeretteivel? A mennybe, vagy a pokolba fog-e jutni? Itt van a diakóniának hatalmas előnye a szociális munkával, -munkással szemben, mert a kérdezőt meg tudja nyugtatni, vagy el tud ezekről a dolgokról is beszélgetni a távozni készülővel. Ami számunkra azonban sokkal fontosabb, hogy Jézus földi szolgálatát tekintve egy olyan idő elé vagyunk állítva, amelyben döntenünk kell az Ő személye mellett, még mielőtt bekövetkeznek a vég jelei. Ez azt eredményezi, hogy nekünk egy olyan életvitelt kell folytatunk, amelyben az Őt követő magatartás jegyei mutathatók fel. Ebben segít a diakónia, ehhez tud útmutatást és lehetőséget adni.

A diakónia eszkatológiája számomra egy ígerészre irányul: „Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük; és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak.”⁴⁷

Az idézett ígerészből kitűnik számunkra, hogy a diakónia földi létben kell, hogy megvalósuljon, mert ott ahol maga Isten van jelen, ott nincs már sem halál, sem gyász és nincs sem jajkiáltás, sem fájdalom. Tehát visszaáll az a paradicsomi állapot, amelybe Isten belete-remtette az embert az eredendő bűnt eredményező esemény – a bűnbeesés – előtt. Abban az állapotban pedig nincs olyan szükség és gyengeség, amin magának az embernek kellene segítenie, változtatnia. Ebben az állapotban nem az ember szeretete és szolgálatkészsége

⁴⁶ Ezsd 5,4-12, 6,20-24, 7,32-38

⁴⁷ Jel 21,3-4

a cselekvő, hanem újra maga Isten. János apostol ezt így fogalmazza meg a Jelenések könyvében: „És láttam *új* eget és *új* földet, mert az első ég és az első föld elmúlt, és a tenger sincs többé.”⁴⁸

Felhasznált irodalom

Die Theologie auf dem Weg in das dritte Jahrtausend, Festschrift für Jürgen Moltmann zu 70. Geburtstag, Herausgegeben von Carmen Krieg, Thomas Kucharz, Miroslav Volf unter Mitarbeit von Steffen Lösel, Gütersloher Verlagshaus, Güterslohr 1996, ISBN: 3-579-02008-0

Bultmann, Rudolf: Geschichte und Eschatologie, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen, 1958., nach der englischen Originalausgabe History and Eschatology, Edinburgh Univesity Press 1957.

Conzelmann, Hans: Die Mitte der Zeit, 1954,

Dibelius, Martin: Aufs. Apostelgeschichte 1953

Bultmann, Rudolf: Theologie des NT. Seiten: 451-453

Volf, Miroslav: Trinität und Gemeinschaft, Eine ökumenische Ekklesiologie, Mainz/Neukirchen – Vluyn, 1996

Uhlhorn, Gerhard: Die christliche Liebestätigkeit, Stuttgart 1895

Herbert Haslinger, Diakonie, Ferdinand Schöningh GmbH & Co. KG, Paderborn 2009, ISBN 978-3-8252-8397-1

Kálvin János: A keresztyén vallás rendszere, Református Főiskolai Könyvnyomda Pápa 1909

A Heildelbergi Káté, Kálvin J. Kiadó, Budapest 2013

⁴⁸ Jel 21,1